

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Brage-Snak om Græske og Nordiske Myther og Oldsagn for Damer og Herrer

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Brage-Snak om Græske og Nordiske Myther og Oldsagn for Damer og Herrer", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1844_791A-com-root.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

gengivelse af det norrøne 'Bragarœður' (da. 'Brages samtaler'), anden titel for Skjaldskabslæren i *Snorres Edda*.

vender sig så hurtigt.

således.

også.

Grundtvig fremstiller her Caroline Amalie som en ny dronning Dagmar.

tilladelse, billigelse.

gengivelse af det norrøne 'Bragarœður' (da. 'Brages samtaler'), anden titel for Skjaldskabslæren i *Snorres Edda*.

fredsommeligt, fordrageligt.

i hemmelighed, i skjul.

udvekslede.

kraftige klang.

spillede.

blev gamle (i krigstjenesten).

krig (kenning, dvs. poetisk omskrivning).

blind som en ugle om dagen.

genfødt.

her i landet (folkevisestil).

endnu, stadig.

skyttefærd, dvs. jagt.

også.

tier ganske stille.

den rene, hvide silke.

dvs. fager.

labyrint; oldisl. vølundarhús (Vølunds hus) betegner en labyrint.

forvirrer vismænd; bringer vismænd i tvivl.

blændet af solen.

kunsthærdig.

ligesom.

sådan, således.

stribet; i stråler.

bekymringen; alt besværet.

år, hvor man hviler; særligt om hvert 7. år, hvor marken skulle ligge brak (sabbatår) jf. 3 Mos 25,5.

genkomst.

felttog.

digtekunsten.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. kigge.

dvs. syntes.

astronom (spøgefuld betegnelse).

dvs. astronomerne.

I foråret 1843 overså statens astronom, Christian Olufsen, en komet, som han senere blev opmærksom på, da en tyske kollega skrev til ham for at få hans vurdering af den (jf. *Corsaren* nr. 133, 7. april 1843, s. 1).

oversigt, overblik.

dvs. syntes.

folkevisen; henvisning til visen om *Trolden og Bondens Hustru*, DgF 52.

kommer rigtigt i gang; får lyst til at bruge energi.

kaster lys over; afklarer.

regnet sikkert med.

således, sådan.

ledt efter.

flyvende ord; her i betydningen det mundtligt overleverede ord.

de personer, der samler og nedskriver myter.

oplærte (negativt ladet).

allerede.

helte.

mest bemærkelsesværdige.

helten.

dvs. vænnede.

helt.

gav ud: udgav.

ansatte mellemænd.

pinefuldt forhør.

den hellige trefod, som Pythia tog plads på i templet, når hun skulle give orakelsvar.

det hellige bøgetræ, hvis raslen fra løvet blev udlagt som orakelsvar. Almindeligvis regner man de talende træer i Dodone for egetræer.

således.

regne med.

til overflod.

forhekset, omskabt.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.098, og Grundtvig 1845, nr. 1.988.

sig.

dvs. fagre ord, lokkende, falske ord.

orlov, midlertidig tilladelse til at rejse hjem.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

hverken.

forestiller mig; har planer om.

selvfølgelig; nemlig.

flyvende.

familie af spurvefugle, hvor hannerne har stærkt farvet fjerdragt.

udvalgte folk.

tidsalderen, der lægger vægt på kundskaber og videnskab.

fagsprog; hjælpesprog.

fremtræde klarere, blive klar.

fuldendes, gøres fuldkomment.

ordentlig, tydelig.

pust, trut.

blæseinstrument.

hvad der får en til at vågne.

gå fri af, komme bort fra.

benævntes, blev kaldt.

flyvende ord; her i betydningen det mundtligt overleverede ord.

den oprindelige poesi, der var mundtlig overleveret.

sædvanligvis, som oftest.

mand med snavsede sorte næver; smed (nedsættende).

orlov, midlertidig tilladelse til at rejse hjem.

fodre.

hustru til en markgreve (greve, fyrste); i *Nordens Mythologi* 1832, s. 477, udnævner Grundtvig Heimdal til 'Markgreve af Slesvig', en titel, der hentyder til Heimdals rolle som asernes grænsevogter.

velsagtens, godt nok.

rimelighed, berettigelse.

hirdlov, dvs. den lov, der gjaldt for kongens mænd.

tvekamp på afgrænset kampplads.

yndlingsstykker.

dvs. pantsatte.

helte.

stedsegrønt, eviggrønt.

helteliv.

digtemesteren, den ypperste skjald.

heltes.

repræsentere.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

Den ældre Edda og Den yngre Edda.

lever flot, i herlighed.

syntes.

gavtyv, skælm.

vaklede.

sat sin hals på spil.

fjerdragt i falkeskikkelse, som giver bæreren flyveegenskaber.

fjerdragt i svalesskikkelse, som giver bæreren flyveegenskaber.

heldigvis.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.669, og Grundtvig 1845, nr. 442.

fjerdragt i ørneskikkelse, som giver bæreren flyveegenskaber.

til rette tid.

blev dræbt.

fjerdragt i ørneskikkelse, som giver bæreren flyveegenskaber.

henviser til ørnen øverst på den romerske standart. Symbol på den romerske våbenmagt.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.808, og Grundtvig 1845, nr. 2.367.

forfinelse.

grovhed, klodsethed.

nemt.

henvisning til 1 Kor 13,12, hvor menneskets nuværende erkendelse beskrives som ufuldkommen, idet gådespejlet kun lader os se og forstå os selv stykkevis.

bekendte.

nu tilfældigvis holder til.

let.

gøre rede for.

inden for.

regnede med.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.471, og Grundtvig 1845, nr. 728.

dvs. pantsatte.

regne med.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.633, og Grundtvig 1845, nr. 1.078.

dvs. ellevild, overstadig; ude af sig selv.

med det samme, omgående.

nødvendigvis.

til.

strengt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

troldkvinden; den fortryllende kvinde.

netop var nået op til randen.

forstandige; dygtige.

dvs. berømmet.

nødvendigvis.

sig.

forunderlige, uudgrundelige.

tydelig.

jf. ordsproget 'det må enten bære eller briste', Mau 1879, nr. 981, og Grundtvig 1845, nr. 530.

uden tvivl.

dvs. syntes.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 2.814.

kønne, nydelige.

bevægede sig på kanten.

heldigvis.

fordanskning af Pandora. Det græske Pandora betyder 'hende, alt er givet til'.

allerede.

opdragere.

den brave, hæderlig kvinde; den danske kvinde.

kan frygtes.

livagtig, træffende; bedrageriske.

bedrager; forårsager vildfarelse.

åndløshed.

fordanskning af Prometheus. Det græske Prometheus betyder 'den forud tænkende'.

ejeren, dvs. Zeus og de olympiske guder.

sjælens bolig; menneskets forgængelige krop.

omgåedes; stået i forbindelse.

kløgt, forstand.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.642.

åndløsheden.

netop nå til randen.

kundskab, videnskab.

forfædre.

åbenlyst.

heltelivet.

herliggørelse; forklarelse.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

fordanskning af Prometheus. Det græske Prometheus betyder 'den forud tænkende'.

stod derved sig selv i vejen, lod derved sig selv sinke.

fordanskning af Epimetheus. Det græske Epimetheus betyder 'den, der tænker bagefter'.

om udfoldelsen af det særegne i en nations åndelige og materielle liv.

dødelig sygdom.

meget lang, langvarig.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.398, og Grundtvig 1845, nr. 1.030.

skinnende, funkende (oftest en falsk overflade over noget værdiløst).

forfædrenes.

helt rigtigt, helt sikkert.

sædvanligvis.

om udfoldelsen af det særegne i en nations åndelige og materielle liv.

forbillede.

af Tartaros; det dybeste sted i den græske underverden.

heldigvis.

overkommelig.

som nordboere.

helt sikkert.

baljer.

falde fra hinanden.

i teater.

i teateret.

teateret.

i teater.

overfladisk skinnende.

modløshed.

officielt præsenteret.

dvs. bekendte, venner.

komme fri af det (i god behold).

uhyrlige, forfærdelige.

helt sikkert.

fare over med en harefod: behandle hurtigt, gå let hen over.

på bagvendt, indviklet vis; på nidkær kontrollerende vis, jf. Bugge 2007, s. 93 f.

dvs. manuduktør, hjælpeunderviser.

fremhæves; gøres lysende.

rimeligvis.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

helt sikkert.

overvældende.

henviser til ordsproget 'mandens list er vel behændig, men kvindeliste har ingen ende', jf. Mau 1879, nr. 5.643, og Grundtvig 1845, nr. 1.543; alt: allerede.

bliver dog klar.

kredser om.

allerede.

den bidske hund.

lænkehund.

her et ordspil på kært minde og blomsten kærmind (forglemmigej).

kundskab, indsigt.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.625, og Grundtvig 1845, nr. 2.818.

overfladisk.

lømmelalder.

folkeslags; generationers.

bemærkelsesværdig; markant.

forklarelse; herliggørelse.

sådan, således.

afvænnethed.

udråbt til.

optræder som herskere.

dekorationerne på våbenskjolde.

den nye tid. Begrebet 'nyttår' har for Grundtvig vide symbolske betydninger: menneskelig, folkelig, national og/eller åndelig genfødsel, til dels i et tidsskifte, der ifølge ham fandt sted i årene efter 1800.

bemærkelsesværdig.

uden for orden eller rækkefølgen.

allerede.

kransen af kornaks.

bemærkelsesværdig.

Betydningen af navnet Zagreus er uklar, men Zagreus bliver dræbt og genoplivet i de orfistiske fortællinger, der udspringer af beretningen om Orfeus' rejse til underverdenen.

afholdsforening, der opfordrede til mådeholden alkoholindtagelse. Afholdsforeninger vandt frem i Danmark i 1840'erne; den første blev stiftet i 1843.

afholdsforening, der fordrede fuldstændig afholdenhed af sine medlemmer. Afholdsforeninger vandt frem i Danmark i 1840'erne; den første blev stiftet i 1843.

rødvinen.

haft glæde ved.

varigt, uforanderligt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

strengt.

afholdsforeninger, som vandt frem i Danmark i 1840'erne, den første blev stiftet i 1843.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.607, og Grundtvig 1845, nr. 681.

auditorier.

auditorierne.

den nye tid. Begrebet 'nyttår' har for Grundtvig vide, symbolske betydninger: menneskelig, folkelig, national og/eller åndelig genfødsel, til dels i et tidsskifte, der ifølge ham fandt sted omkring 1800.

nuvel.

blev vi da inddraget i forelæsningen fra katederet.

under behandling.

ved.

giver mig i lag med; trænger mig ind på.

heldigvis.

rejsehåndbog.

lytte.

skældte mig ud for, belærte mig om.

under behandling.

blev oplivet.

havde ry.

forbi med de dage.

dvs. manchetterne.

de brave, hæderlige kvinder; de danske kvinder.

dvs. syntes.

sig.

heltes.

helte, krigere.

hellenistisk marmorskulptur af gudinden Venus, der tilhørte den florentinske adelslægt Medici.

heltene.

fine småkager med tekstur, der minder om kniplinger.

indsmigrende, falske.

helte.

Stærkodder smed ved et gilde hos kong Ingeld et afgnavet ben i hovedet på fløjtespilleren, da han fandt hans bløde fløjtespil upassende.

helte.

kønne udseende.

helte.

grovhed.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

lige så langt.

stammen.

slanger.

slangerne.

overskue.

nøje, præcis.

vældige; fantastiske.

sig.

helte.

den brave, hæderlige kvinde; den danske kvinde.

helt.

jomfrubur, jf. fortællingen om Hagbard og Signe i 7. bog hos Saxo.

lyste vej, jf. fortællingen om den kyske Sigrid og hendes bejler Othar i 7. bog hos Saxo.

brændt på bålet med træstøtten af Svantevit, der stod ved templet Arkona på Rygen. Denne blev hugget i småstykker og brugt som brænde under madgryderne, da Absalon og Valdemar den Store erobrede stedet (jf. Saxo, bog 14).

grovhed.

forunderlige.

bemærkelsesværdige.

stedsegrønne.

var i stærk eller urolig bevægelse.

dvs. gravedes.

fremherskende tilbøjelighed.

kredse af tanker. Tankering var også navnet på en guldring, der blev givet for at modtageren skulle erindre sig giveren.

fjerneste.

kildevæld.

villigt lade min forklaring blive mødt af.

helte.

åbenlyst, tydeligvis.

bemærkelsesværdigt.

allerede.

indsigtsfulde ord.

hovedrod (botanisk); hjerterod er også betegnelsen for hjertets inderste del og som bolig for menneskets inderste væsen.

generation til generation.

slangeflokken.

herliggjorte.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

god til at erindre. Betydningen af navnet Mimer er uklar, men Mimer regnedes for den klogeste af alle.

indsigt; videnskab.

forstandig, klog.

bemærkelsesværdige.

folkeforsamling; politisk forsamling, der repræsenterer folket.

virkelig.

kundskab, videnskab.

slangerne.

småting.

kløgtig.

undlader at forlange af mig; tillader mig.

den verbale stridskunst. Grundtvig hentyder i passagen til Søren Kierkegaards *Enten — Eller. Et Livs-Fragment og Frygt og Bæven. Dialektisk Lyrik*, der begge var udkommet i 1843.

med den ene eller med den anden.

afvise som spøg, bagatellisere.

elever i latinskolen, peblinge.

god til at erindre. Betydningen af navnet Mimer er uklar, men Mimer regnedes for den klogeste af alle.

bevare fatningen.

lille kilde. Kirsten Piils kilde ligger i Dyrehaven nord for København og er formentlig navngivet efter en fiktiv kvinde.

historien, vældet af historiske begivenheder.

bemærkelsesværdigt.

sikkert vidnesbyrd.

berømmelse.

sælger Mimer til en meget billigere pris; er Mimer meget føjeligere.

yderst velhavende jødisk bankierslæggt fra Frankfurt am Main.

den pris.

afholdsforening, der fordrede fuldstændig afholdenhed af sine medlemmer. Afholdsforeninger vandt frem i Danmark i 1840'erne; den første blev stiftet i 1843.

hvad end.

markant, mærkbar.

dampene; aromaen.

meget høje (som jætter).

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.427, og Grundtvig 1845, nr. 184.

parvise, dobbelte kendetegn.

auditorium.

allerede.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

begrebssystemer, videnskabelige systemer.

begrebssystemer, videnskabelige systemer; her også latinskoler, universiteter.

er jeg ikke ked af.

rynket.

hverken.

åbenlyst.

sit højdepunkt.

menneskeslægten.

dvs. sølvbuen.

allerede.

anerkendt som.

folkeopstand.

her: den græske kithara, et flerstrengt instrument i familie med lyren.

ansigter.

blæses bort, fordrives.

forhekselse, fortryllelse.

blev betaget af.

ledte efter.

læberne (poetisk).

øregang (poetisk).

overbegloet.

sig.

blev forvandlet til sten.

vedrørende Leto.

øjeblikkelig, straks.

harmoni, samklang.

som gave, forærende.

usandsynligt.

form.

halvdelen.

usandsynligt.

erklærede poesien for vinder.

her: kithara, et græsk flerstrengt instrument i familie med lyren.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 8.924, og Grundtvig 1845, nr. 2.385.

her: den græske kithara, et flerstrengt instrument i familie med lyren.

helte.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

heltelivets.

stedsegrønt.

flyvende ord; udtrykket stammer fra det homeriske udtryk *ἔπεα πτερόεντα* (vingede ord). Her må det forstås som de smukt talte ord.

dvs. sølvbue.

de heltedige forfædre.

det lange tidsspænd.

dvs. børtsmakke, færge; bør betyder medvind, så her er tillige tale om et lille skib, som har medvind (Skidbladner).

transporten af passagerer.

dvs. sølvbue.

behandlet hårdhændet; gjort til grin.

at jeg ikke er bange af mig; ordsprog, jf. Mau 1879, bind 2, s. 198, og Grundtvig 1845, nr. 2.407. Skyhår er hår, der har rejst sig af skræk, jf. gåsehud.

tyder, udlægger runerne.

ordspil på Øresund mellem Danmark og Sverige og øregangen.

bemærkelsesværdigt.

spillemanden, musikeren.

gik fra forstanden, mistede besindelsen.

da.

fremstille for.

har vores bolig i; bebor.

kaldes, benævnes.

undertiden, nu og da.

befrier, unddrager jeg mig.

besværligt.

luddoven.

mistænksomme.

poetisk omskrivning, metafor.

sig.

gavtyvestreg.

ordsprog, jf. Mau 1879, bind 1, s. 221, og Grundtvig 1845, nr. 616.

få ord for at have ret i forhold til.

panfløjten (syrinxen).

handlede med ham.

evnen til at spå.

tager en lille udflugt, afviger fra emnet.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

Oversættelsen er et ordspil, da harpyierne snapper eller drager ting fra folk.

dvs. søskende.

nuvel.

tyvagtige.

På fransk udtales h i forlyd ikke, så hvis franskmænd talte dansk, ville de ikke kunne skelne mellem 'hånd' og 'ånd'.

så ånder og guder overalt i naturen.

kunsthædige; dygtige.

robust.

følesansen, berøringssansen. Det græske Maia betyder dog jordemoder.

lægge sig i selen.

jf. ordsproget 'af hånden og i munden', Mau 1879, nr. 3.373.

dvs. bekendte.

spil på ordsproget 'lige ved og næsten slår ingen mand af hesten', jf. Mau 1879, nr. 5.098, og Grundtvig 1845, nr. 1.988.

tyverisag.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.297, og Grundtvig 1845, nr. 1.774.

til spotpris.

tydeligt.

tydelig, mærkbar.

dunkel, uforståelig tale.

gøre.

blive klart.

mærkbar.

hvilken.

et simpelt redskab bestående af en kæp med en pig i enden (brugt som våben af den jævne befolkning).

skriveredskab, stålpenen afløste fjerpen som det foretrukne skriveredskab i løbet af 1830'erne.

bemærkelsesværdigt.

pænt, artigt.

tilbage.

dvs. hellere.

forhastet.

ubemærket.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.330, og Grundtvig 1845, nr. 203.

holde trit.

det er dog ikke givet.

fortjenstfulde handling.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

udførte for.

mistænkt for at have et forhold til.

mere mistænksom.

oliventræ.

fik sit livsbrød: blev dræbt.

dvs. bremser, stikkende insekter.

lod ikke roen falde på sig.

dvs. bremserne, de stikkende insekter.

lo er et udråb på græsk og kan bruges til at udtrykke glæde så vel som sorg.

at være forstyrret, have besynderlige ideer; jf. ordsproget 'mange kan ikke tåle fluer i stuen og har dog hovedet fuldt af dem', Mau 1879, nr. 2.192, og Grundtvig 1845, nr. 637.

hemmeligt, skjult.

besynderlige ideer; jf. ordsproget 'mange kan ikke tåle fluer i stuen og har dog hovedet fuldt af dem', Mau 1879, nr. 2.192, og Grundtvig 1845, nr. 637.

få besynderlige ideer; jf. ordsproget 'mange kan ikke tåle fluer i stuen og har dog hovedet fuldt af dem', Mau 1879, nr. 2.192, og Grundtvig 1845, nr. 637.

forfremmet.

fortrolig sekretær i statsrådet (en høj embedsstilling).

her: besynderlige ideer.

vise, overbevise.

til at tage sig af mig; til at bearbejde mig.

ind imellem, af og til.

fordrive.

dvs. køer.

skriveredskab, stålpenne afløste fjerpenne som det foretrukne skriveredskab i løbet af 1830'erne. Grundtvig lærte at bruge stålpenne under sine Englandsrejser (jf. Grundtvig og Ingemann 1882, s. 102).

dissekeret.

korte.

pusling; egl. figur fra børneeventyr på højde med en tommeltot.

tungemål, sprog.

svært.

hovedtræk.

farer omkring.

utvivlsomt.

dvs. vælten.

her: kælenavn med henvisning til dværgen Dvalin.

kæmpe.

spidsborgerne, fantasiløse og åndløse medborgere.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

juridisk begreb for noget, der er fuldstændig ugyldigt.

kæmpen.

balance.

korte.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 163, og Grundtvig 1845, nr. 50.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.992, og Grundtvig 1845, nr. 1.728.

kæmpen.

tåler et kritisk eftersyn så godt.

dristigste.

virkelig.

her: skikkelser, der ifølge gammel overtro kan sørge for vind.

prøv, lad os se.

dvs. jeres.

korte.

jf. ordsproget 'når himlen falder ned, falder fuglene med', Mau 1879, nr. 3.683, og Grundtvig 1845, nr. 1.894; bruges om overspændte forventninger.

skaffer, laver.

søndenvind.

nordenvind.

her: beskæftigelse med at skaffe vind.

helte, krigere.

boskifte mellem slægtninge.

her: kælenavn med henvisning til dværgen Dvalin.

lytter hemmeligt til samtalen.

heldigvis.

granitblok, kampesten.

ved siden af, hos dem.

her kælenavn med henvisning til dværgen Dvalin.

virkelig.

til det yderste, til det sidste.

ladet mig betage lidt af.

her: kælenavn med henvisning til dværgen Dvalin.

klogeste, forstandigste.

straks, på stedet.

tale vidt og bredt (af lat. perorare).

snakke, tale livligt (af fr. parler).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

som af moden tvinges til at tale et andet sprog end sit modersmål.

tuberkulose.

grusomt, brutalt.

indviklet; nidkær kontrolleret, jf. Bugge 2007, s. 93 f.

i god behold.

fjerdragt i ørneskikkelse, som giver bæreren flyveegenskaber.

lidt hovmodig, stolt.

ivrig, lidenskabelig.

øge, forstærke.

forklaringen.

er der sikkert vidnesbyrd.

i gendigtningen af den nordiske mytologi og de nordiske sagaer.

helte- eller krigerliv.

i alt fald.

sig.

derudover.

fjerdragt i svalesskikkelse, som giver bæreren flyveegenskaber.

Typekarakteren Henrik er i Holbergs komedier ofte en ungdommelig figur med godt mod og højt humør. En karakter, der sætter handlingen og de øvrige karakterer i bevægelse.

tysk ærestitel (svarer omtrent til den danske titel gehejmeråd). Henrik Steffens var blevet udnævnt til professor og 'Geheimer Regierungsrat' i Berlin i 1832.

vaklet; skiftet side.

tænker mig om.

fjerdragt i falkeskikkelse, som giver bæreren flyveegenskaber.

Henrik Steffens holdt i første halvår af 1803 en forelæsningsrække i København om Goethes poesier.

ganske sikkert.

fra Pieria: landskab omkring bjerget Olympos, hvor de olympiske guder havde deres bolig.

virkelig, rigtig.

bemærkelsesværdige.

helt, kriger.

dødelige sygdom.

en tidsalder med heltegerninger.

slægtninges.

helt sikkert.

æra, hvor originale og begavede digtere vækker folket med deres kunst.

lanser.

Anglerne beboede det østlige Slesvig og udvandrede i løbet af 300-tallet til Britannia, hvor de senere

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

sammen med sakserne blev kendt under fællesbetegnelsen angelsakserne.

allerede.

skinnende, funkende (oftest en falsk overflade på noget værdiløst).

her betegnelse for de britiske øer.

krøblinge.

dvs. hellere.

det lange forløb af begivenheder.

uforløst.

øde, mennesketomt område.

jf. ordsproget 'fluer er næsvise', Mau 1879, nr. 2.197, og Grundtvig 1845, nr. 636; at spille en på næsen betyder at være nærgående mod denne eller holde vedkommende for nar.

udskælden, kritik af.

virkelig, rigtig.

sig.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 468.

dvs. remse.

den nye gyldne tid.

nye gyldne tid.

den brave, hæderlige kvindes; den danske kvindes.

tårerne flyder.

tordenskrald.

den nye gyldne tid.

virkelig, egentlig.

let til tårer.

blød, bøjelig.

vikle, sno.

gøre klar, tydelig.

forstandigste, mest begavede.

mundrappeste.

Grundtvigs fordanskning af Breidablik; navnet (bredt blik) peger på et sted med vid udsigt eller et sted, som kan ses på lang afstand.

helte eller krigerånd.

jf. ordsproget 'kloge børn bliver ej gamle', Mau 1879, nr. 4.810, og Grundtvig 1845, nr. 1.449.

ligemænd, jævnbyrdige.

helte, krigere.

oplyst; herliggjort.

de moderne gendigtningers (af de nordiske oldsagn).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kendt af alle.

tingstedet.

tynd, bøjelig plante.

snylter, snylteplante.

som ikke kan rammes af skud, usårlige.

sigter til tingfreden, der betød, at ingen måtte slås ihjel på tinge eller på rejsen dertil og derfra.

jf. Mau 1879, nr. 3.295, og Grundtvig 1845, nr. 1.010.

rimelige.

tydeligt.

uden videre, uden overvejelse.

nå.

snylteplante.

skudt afsted.

dødssted.

fantastiske, usandsynlige.

helte- eller krigergudernes.

hele.

søger sin lige, dvs. er uforlignelig.

dvs. beddingen, det skrånende underlag, skibet stod på.

gunst, velvilje.

universel; gældende overalt.

gavner, nytter.

kan bare beholde ham (optativ).

var bedst inspireret.

tabte, mistede.

helteskjalde; skjalde, der besynger helte.

dvs. spotske.

endnu; endog.

bedreviden.

efter omstændighederne.

dvs. syntes.

Hans Tausen oversatte i 1553 middelaldersalmen *Puer natus in Bethlehem* ('et barn er født i Bethlehem') fra latin til dansk.

heltes, krigeres.

folkeviserne.

dødsstedet.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

her: skibet med den afdøde ombord.

dvs. beddingen, det skrånende underlag, skibet stod på.

rejsen til Hel.

prangende.

rejsen til Hel.

dvs. skæmt.

mest bemærkelsesværdige.

blændværk; løgn.

den brave, hæderlige kvinde; den danske kvinde.

her: en alder, der står tilbage for den forudgående guldalder, men dog stadig har storværk i sig. Hesiod deler i *Værker og dage* tiden for menneskets gang på jorden i fem perioder: guldalderen, sølvalderen, bronze- el. kobberalderen, heltetiden og jernalderen (hans egen).

sølv-tækkede.

genskin, aflagens.

guld-tækkede.

helte- eller krigerlivet.

det afgørende slag.

forvandlet, herliggjort.

Grundtvigs (poetiske) betegnelse for Midgårdssormen.

brikker af guld. Spillebræt og brikker ligger ifølge *Vølvens Spådom* endnu og skinner i græsset efter Ragnarok.

sikkert vidnesbyrd.

henvisning til *Aurea Catena Homeri* (da. Homers guldkæde), en bog om den guddommelige almagt, der ligger i naturen.

heltenes, krigernes.

det lange forløb af begivenheder.

vældige skridt fremad.

den nye gyldne tid.

helte- eller krigerliv.

bygning ved kirkegården, hvor opgravede knogler samledes; gravsted.

helte- eller krigerliv.

som findes i eller er en del af naturen.

de danske digtere, der gendigtede den oprindelige mytologi og sagalitteratur.

heltene, krigerne.

asalære; myterne, der omhandler de nordiske guder.

helteviser.

heltene, krigerne.

skjalde; sagadigtere.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

gerninger.

helte- eller krigerånd.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 1.565.

rummet mellem de klæder, der dækker brystet, hvor man i ældre tid gemte eller bar ting.

endnu.

helteskridt; store skridt fremad.

tage fejl af, undgå at genkende.

skjald; sagadigter.

dug, der falder fra Yggdrasil.

egl. et bæger, hvorved man aflægger løfte om store bedrifter, her tillige en henvisning til skjaldeguden Brage.

helteskridtet; det store skridt fremad.

den nye gyldne tid.

tydeligvis.

spiller på ordsproget 'guldnøglen lukker alle porte op', jf. Mau 1879, nr. 3.307, og Grundtvig 1845, nr. 1.016.

afklare; oplyse.

interessant, påfaldende.

scepteret, symbolet på regeringsmagt.

dvs. tågen.

slet; beskeden.

virkelig omhyggeligt.

anbefaledes for ungdommen.

allerede.

samfundet; (by)staten.

allerede.

dvs. voksede.

samfund.

dvs. voksede.

opfostre.

klare sig mod ham.

en særdeles problematisk opgave.

dvs. syntes.

bristet (ældre form).

her: snu.

mistænksom.

dvs. syntes.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

begyndte.

larm, bulder.

Sammensætningen af Gleipners bestandele beskrives af Snorre i Gylfaginning, kap. 34. Her udpeges dog bjørnens sener, og ikke bjørnegræs.

Sammensætningen af Gleipners bestandele beskrives af Snorre i Gylfaginning, kap. 34. Her udpeges dog fuglenes spyt, og ikke fuglemælk.

tydeligvis.

kæmper.

påfaldende.

virkelig.

svært.

nære venner.

kammeratskab, nære bånd.

virkelig.

tydeligvis.

ammede; opfostrede.

helte-, krigerånd.

forklare, klargøre.

bulder, brag.

tydeligvis.

bølgeskummet.

det sproglige pedanteri.

tale.

dvs. hellere.

tydeligvis.

samfundet.

henviser til Pluton.

henviser til Zeus.

arbejde sig frem.

helte- eller krigerånd.

helte- eller krigerlivets.

jf. Mau 1879, nr. 884, og Grundtvig 1845, nr. 2.771.

skrøbeligere.

udefra pålagte opgaver udført af Herakles (Herkules på latin).

dvs. scepteret.

vedbendmvunden stav, som bakkanterne (kvindelige tilbedere af Dionysos) bar i deres optog.

dvs. bakkantiske.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

naturen går over optugtelsen: ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.840, og Grundtvig 1845, nr. 1.935.

boksning efter den klassiske oldtids regler.

på grusom, brutal vis.

bemærkelsesværdigt.

allerede.

mine herrer.

tordenkilen.

den enevældige magt.

betød, gik for at være.

dvs. Delfyne, der holdt vagt ved Zeus' udskårne sener.

bedreviden.

fortabt, mistet.

skoledreng.

spræller.

personlig kirurg (for Zeus).

i en ny skikkelse.

dvs. panteisme; opfattelsen, at Gud er i alt, eller at Gud er identisk med verden.

genkomst.

er blevet anerkendt (som en moderne militærmagt); egl. gøre sig værdig til at blive slået til ridder og få ridderens gyldne sporer.

åbenlyst, tydeligt.

allerede.

vejledere, lærere.

overfladiske skin, pragt.

forstå, oplyse.

forbillede for unge mennesker.

besindig, nøgtern.

virkelig.

Grundtvigs overvældende begejstring for asalæren i årene 1806-1811.

pedantisk stil.

den pedantiske stil.

efterladt af spor.

betegnelse for ordspil, der leger med den fonetiske lighed mellem ord, som i betydning er forskellige; her er ordspillet dog på dobbeltbetydningen af upasselig: 'føle sig dårlig tilpas' og 'upassende'.

nuvel.

uegnet.

sammenskrabede (fra andre).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

flirtende blink med øjnene til de kvindelige tilhørere; øjekast til fortiden og fremtiden.

sovet på det.

afløse mig.

sikre.

nuvel.

sikre.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.564, og Grundtvig 1845, nr 57.

mest bemærkelsesværdige.

sikkert

dvs. pinte.

første gang.

lagde dog hanekammen, dvs. stoltheden, hovmodet forsvandt.

sikre.

fejlopfattelser.

dvs. vinduet.

dvs. syntes.

ind imellem.

den nye gyldne tid.

helte.

heltekvad om Thor.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.840, og Grundtvig 1845, nr. 1.935.

belyse; udlægge.

den nye gyldne tid.

ikke.

vidtgående.

langtfra, aldeles ikke.

rejseguide.

dvs. spotske.

illusion, blændværk.

mønster; forbillede.

sig.

slynget skindet over skuldrene (folkeviseudtryk).

komme ind på etagen under loftet.

ovenpå.

hentydning til englændernes bombardement af København i 1807.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.918, og Grundtvig 1845, nr. 1.155; holdne betyder her solide, gode.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

hekse.

bidsk hund; bulldog.

kraftige slag.

knogler; knoer, knyttede næver.

helte-, krigerliv.

hverken.

bestemt.

udviklede.

dvs. besk.

forfædre.

liv uden ånd.

allerede.

ikke.

kæmpemæssig kraft.

tage del i.

går til; omfatter.

den anden side af; tiden efter.

dvs. syntes.

bedragerisk.

klippesten.

mindedigt (over en afdød).

tåbe.

svalegangen langs det øverste stokværk på en bygning.

kyndige, dygtige.

svalegangen langs det øverste stokværk på en bygning.

uden tvivl.

forklarelsens.

begynde, indtræde; her er det tidsmarkeringen ved et ur, der sigtes til.

om dem, der er i stand til at citere relevante lovkapitler.

fælde dom.

træde under øjne: gå frygtløst i møde.

fæstningsarbejde, dvs. tvangsarbejde bestående i vedligeholdelse af fæstningsbyggeri.

her: kæmpen.

dvs. redet.

soldaterrækkens yderste mand, der gerne var blandt de største.

høj og tynd person, stavær.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

tydeligvis.

endda bedre.

helte, krigere.

ophidselsen, heftigheden lagde sig.

tog kun alt for godt for sig.

tømte han den.

glubske væsener.

grov.

tømme deres beholdning, drikke dem ud af huset.

dvs. bralrede.

dvs. kede af, utilfredse med.

sløve, ikke særlig snu.

afbrød.

udfordre Thor.

duel.

det aftalte møde.

kammerat; følgesvend.

spejder.

nar. Grundtvig forklarer i *Nordens Mythologi* 1832, s. 409 f.: "Det er det Barbariske Navn 'Mavckrkalf' jeg ombytter med 'Narrifas', da jeg formoder det Engelske 'mock' stikker deri, og finder det passende."

kæmpede indædt; gjorde det godt.

blev dræbt.

kom i nød.

den afdøde Hrungrs ben, der virkede som dødvægt.

nar. Grundtvig forklarer i *Nordens Mythologi* 1832, s. 409 f.: "Det er det Barbariske Navn 'Mavckrkalf' jeg ombytter med 'Narrifas', da jeg formoder det Engelske 'mock' stikker deri, og finder det passende."

allerede.

straks, med det samme.

lab.

frem sagde trylleformularer.

ubetydeligheder, skønhedsfejl.

Astronomen William Herschel hævdede i 1795, at solen var en beboelig planet, og at solpletterne var rifter i et lysende skydække omkring planeten, igennem hvilke den mørke planet åbenbarede sig.

i sit frembrud.

her: nektar.

tydeligvis.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.224, og Grundtvig 1845, nr. 1.260.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

helte- eller krigerskare.

enormt eller afgørende krigsslag.

jf. Mau 1879, nr. 1.718, og Grundtvig 1845, nr. 519.

felttog; rejser.

tydeligvis.

manglende sans for storhed.

kommiser, ekspedienter.

for nogen tid siden.

helt, kriger.

frisk og frejdig, virkelig munter.

sidebemærkning.

afløse mig.

bistand; hjælper.

anklage, bebrejde.

den brave, hæderlig kvinde; den danske kvinde.

således.

så vel som.

betydningsfulde drømme, der går i opfyldelse.

store skridt fremad, dvs. Grækenlands og Romerrigets.

frø, såkorn.

det ædle menneskes.

dvs. østerlænding.

betydningsfulde drømme.

dvs. hebræernes.

store skridt fremad, dvs. nye heltegerninger.

betydningsfulde drømme.

direkte og bekvem hovedvej.

romeren kunne man da regne med.

skamroste; ved for megen ros ødelagte.

heltenes, krigernes.

helte, krigere.

heltene, krigerne.

svalegangen langs det øverste stokværk på en bygning.

genkomst.

den nye gyldne tid.

kongeborgene.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. syntes.

dag for dag.

helte, krigere.

bange.

kammerat; følgesvend.

fortabt; uden nogen fremtid.

undtagen.

dvs. grant; tydeligt.

frem sagde trylleformularer.

se (imperativ pluralis).

allerede.

tydeligvis.

slås.

tydeligvis.

den nye tid. Begrebet 'nytår' har for Grundtvig vide symbolske betydninger: menneskelig, folkelig, national og/eller åndelig genfødsel, til dels i et tidsskifte, der ifølge ham fandt sted omkring 1800.

undtagen.

endnu.

redegørelse.

genkomst.

dvs. gode venner. En nærmere redegørelse for forholdet mellem Grundtvig og Jens Baggesen kan læses i indledningerne til "Æsthetisk Litteratur. Baggesen".

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 884, og Grundtvig 1845, nr. 2.771; 'det er jo' betyder 'det ikke er'.

sjællændere.

dvs. syntes.

kløgt.

virkelig.

særegen, ejendommelig.

nuvel.

særegen, ejendommelig.

klart, tydeligvis.

gyldig; tilstrækkelig.

heftig, opfarende.

helts, krigers.

ingen kan klare sig i en diskussion.

slippe afsted med det.

helte- eller krigerhånd.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.964; 'nemmer' betyder 'forstår', og 'nyde' er en optativ 'må nyde'.

således.

dvs. hellere.

anfald.

svalegangen langs det øverste stokværk på en bygning.

fortabt, ødelagt.

den tid, hvor man brændte sine døde.

den tid, hvor man lagde sine døde i gravhøje.

folkeviser.

folkeviser.

således.

bemærkelsesværdigt.

lokomotiver.

lokomotivet.

dvs. kærren, vognen.

folkevisen.

lagt sig i selen, trukket læsset.

den samlede overlevering af folkeviser.

spiller på talemåden 'at gøre noget med sin søsters fingre'; talemåden betyder egl. 'at gøre noget forsigtigt eller sjusket', men det er næppe Grundtvigs mening her, hvor han opfordrer de tilstedeværende herrer til at takke kvinderne for at have nedskrevet folkeviserne.

rimeligt.

den samlede overlevering af folkeviser.

hvornår.

dvs. Grev Henrik og hans mænd.

formentlig.

hjælpe Thor på vej.

forveksles med.

heltenes, krigernes.

strålende.

glattede, striglede.

dvs. syntes.

mærkbart, eftertrykkelig.

nok, formentlig.

henviser til hovedprydelse af flor, kniplinger og lignende, som blev brugt af kvinder.

nøgleknippet var symbol for den styrende husmoder.

ædel mand.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

lintøj; undertøj.

være herrer.

frisere.

Typekarakteren Pernille er tjenestepige i en række Holbergkomedier. Hun er som regel intrigens mester og den snedigste af alle optrædende.

dvs. kærren, vognen.

appetit, lyst til mad.

Typekarakteren Pernille er tjenestepige i en række Holbergkomedier. Hun er som regel intrigens mester og den snedigste af alle optrædende.

brudegave.

at få sit livsbrød betyder at blive slået ihjel.

vænnet af.

dvs. bremse.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.840, og Grundtvig 1845, nr. 1.935.

overmåde.

virkelig, ligefrem.

dvs. bremse.

åbenlyst, tydeligvis.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.875, og Grundtvig 1845, nr. 1.461.

variation over ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.592; raader betyder hersker.

dvs. Grev Henrik og hans mænd.

henviser til 'the steelyard', Hansastædernes forretningskvarter i London.

lager.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 27.

variation af ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.614, og Grundtvig 1845, nr. 494.

folkeviserne.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.875, og Grundtvig 1845, nr. 1.461.

henviser til nymfen Nefele (gr. sky, tåge), som Zeus lod Hera udskifte med, da Ixion forsøgte at voldtage Hera.

Typekarakteren Pernille er tjenestepige i en række Holbergkomedier. Hun er som regel intrigens mester og den snedigste af alle optrædende.

afgørende slag.

undersøger deres hænder nøje; jf. ordsproget 'nogle må ses paa Fingrene', Grundtvig 1845, nr. 618.

yndlingsstykke.

jf. Mau 1879, nr. 1.018, og Grundtvig 1845, nr. 304.

ubetydelig dreng.

hvad der hører til den katolske kirke, den katolske tro (nedsættende).

var jeg ligeglåd med; her spilles også på udtrykkets bogstavelige handling.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. Plutos bortførelse af hendes datter.

plejemoder.

lede op: finde.

tydeligt.

dag for dag.

plejemoder.

ammestuehistorie.

barneværelse; sted for fantastiske fortællinger.

kultiske ceremonier i byen Eleusis, hvor indviede dyrkede gudinden Demeter og datteren Persephone.

bemærkelsesværdigt.

her: en gudinde, der er moder. Grundtvigs fordanskning af Demeter; etymologien af det græske Δημήτηρ (Demeter) er uklar.

guddommelig inspiration; inspireret, begejstret tale. Grundtvigs fordanskning af Deifon; etymologien af det græske Διῖφων (Deifon) er uklar.

forvandlet, herliggjort.

dvs. pilgrimsrejse.

napalmlignende substans, som byzantinerne opfandt i 600-tallet.

bærer titel.

åbenlyst, tydeligvis.

Amfitrite er formentlig afledt af det græske ἀμφίς, 'rundt om', og τριάς, 'tredje'.

kolonier.

rundt omkring.

kolonier.

De første Olympiske Lege blev if. traditionen afholdt i år 776 f.Kr. (Grundtvig antog mellem år 780 og 770).

helt, kriger.

her sigtes til elverdronningen fra Edmund Spensers ufuldendte allegoriske epos *The Faerie Queene* (1590-1596).

helt, ridder.

Grundtvigs fordanskning af Gersemi.

aldeles uventet.

den brave, hæderlig kvinde; den danske kvinde.

her sigtes til elverdronningen fra Edmund Spensers ufuldendte allegoriske epos *The Faerie Queene* (1590-1596).

jf. ordsproget 'den prosit, som kom sent, er bedre end slet ingen', Mau 1879, nr. 8.525, og Grundtvig 1845, nr. 2.256.

folkeviserne.

ikke.

her spøgefuldt benyttet i dobbeltbetydningen 'trolddomsskole' og 'universitet, latinskole'.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

opføre sig som trolde.

praktisk talt tvinge.

dvs. remse.

fremstillinger, skildringer gjort af Walter Scott.

usædvanlig; interessant.

for sent.

udmærket.

dvs. hellere.

udmærket.

kogleri, trolddom.

åbenlyst, tydeligvis.

muligvis hentydning til elverdronningen fra Edmund Spensers ufuldendte allegoriske epos *The Faerie Queene* (1590-1596).

skinnende, funkende (oftest en falsk overflade på noget værdiløst).

uden tvivl.

jf. ordsproget 'det er godt at have ben i næsen', Mau 1879, nr. 749, og Grundtvig 1845, nr. 199.

uoverlagte, kåde.

gøre mig bemærket på bekostning af.

kjole, som både små drenge og piger bar fra 2- til 5-årsalderen.

tiden under Valdemar den Store, Knud 6. og Valdemar Sejr, 1157-1241.

tilbagekaldelse af en æreskrænkelse.

henvisning til Hymer.

pudsige.

den nyere tid, dvs. efter middelalderen. Betegnelsen er dannet af Grundtvig.

drikke for meget af.

overanstrengte sig, forløfte sig.

hvad der hører til den katolske kirke, den katolske tro (nedsættende).

dvs. blækhorn; blækhuis.

ganske åbenlyst.

dvs. glasvinduer.

kunsthærdige.

spær, tagværk.

dvs. Plutos bortførelse af Persefone.

præsterne og deres menigheder; egl. et bibelsk billede, der overtages af den tidlige kirke til beskrivelse af ledernes rolle.

ledt efter.

efter.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

guld (kenning, dvs. poetisk omskrivning).

folkevisens.

digter, gør poesi.

helte- eller krigerlivets.

terning af guld til spillet guldtavl. Her henvises til folkevisen *Tærningspillet*, DgF 238.

den brave, hæderlige kvinde; den danske kvinde.

halvdelen.

heltene, krigerne.

halvdelen.

helte, krigere.

den nyere tid, dvs. efter middelalderen. Betegnelsen er dannet af Grundtvig.

Grundtvigs fordanskning af Gersemi.

velsagtens, formodentlig.

dvs. moder.

en udsat plads, hvor alles blik er rettet mod en; egl. navnet på en selskabsleg.

fejlede.

her: ingen.

med det samme, straks.

Grundtvig sigter her til oldtidsforskeren, Finnur Magnússons læsning af Runamostenen i Sverige. Ved nærmere studier viste runerne på stenen sig at være et naturfænomen og ikke beretningen om Harald Hildetands endeligt.

jf. ordsproget 'ungdom og visdom følges ej gerne ad', Mau 1879, nr. 11.015, og Grundtvig 1845, nr. 2.823.

jf. ordsproget 'hvem der vil være klog på himmelens løb, bliver let en nar på jorden', Mau 1879, nr. 4.823, og Grundtvig 1845, nr. 1.211.

så ud over.

dvs. syvstjernen eller plejaderne, der udgør en del af stjernebilledet tyren.

dvs. hellere.

jf. ordsproget 'nogle folk farer op som løver og falder ned som får', Grundtvig 1845, nr. 1.760.

tågen.

tilhængere af Franz Joseph Galls frenologi, en lære, der bygger på ideen om, at man kan bedømme et menneskes karakteregenskaber ved hjælp af opmålinger af kraniets form.

kort afstand.

kundskab, kløgt.

stikker ud: overgå, fortrænger.

helte- eller krigerliv.

åbenlyst, tydeligvis.

helte- eller krigerlivet.

helte- eller krigerliv.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

Midgård.

helte- eller krigerguders.

sådan, således.

helte- eller krigerforfædre.

åbenlyst, tydeligvis.

dvs. blækhornet; blækhuset.

dvs. scepter.

den nyere tid, dvs. efter middelalderen. Betegnelsen er dannet af Grundtvig.

virke som skolemester; nedsættende betegnelse for lærergerningen.

jf. Mau 1879, nr. 2.670, og Grundtvig 1845, nr. 874.

åbenlyst, tydeligvis.

store skridt fremad.

helte- eller krigerkræfter.

tilbagesiddende, ikke udvandrede.

fjerdragt; klædningsstykke med fjer, som en person kan iføre sig og flyve ved hjælp af.

åbenlyst, tydeligvis.

sikkert, klart.

jf. ordsproget 'der er råd for uråd', Mau 1879, nr. 7.591, og Grundtvig 1845, nr. 2.114.

ny, gylden tid.

åbenlyst, tydeligvis.

forbillede for alderdommen.

skyggescepter.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.243, og Grundtvig 1845, nr. 1.766.

scepteret.

helte- eller krigerlivet.

særegenheder.

allerede.

J.C. Todes "Oldtidens Berømmelse"

heldigvis.

grovheder.

grovheden.

om det, der afgør en ting; jf. ordsproget 'det sidste bånd binder læsset', Mau 1879, nr. 831, og Grundtvig 1845, nr. 2.303.

sig.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.292, og Grundtvig 1845, nr. 373.

ufølsomt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. hellere.

lytte opmærksomt.

uden at rose mig; uden at prale.

dissekere.

dvs. kviksølvsbegreb; her i betydningen et begreb med en flygtig og ubestandig karakter.

presse.

udspekuleret, bedragerisk.

svare på.

åbenlyst, tydeligvis.

jagtkammeraternes.

togt.

smal passage.

jf. ordsproget 'der er råd for uråd', Mau 1879, nr. 7.591, og Grundtvig 1845, nr. 2.114.

fordanskningen er et ordspil, som trækker på dels harpyernes dragelignende skikkelse, dels på det græske navn harpyiai (de bortførende) idet harpyerne snapper eller drager ting fra folk.

Okypete betyder egl. hurtigvinget, men hun bar også navnet okypode 'hurtigfodet'.

heldigvis.

dvs. øst.

dvs. vest.

aftvang.

straks, med det samme.

den smale passage.

artigt, pænt.

Grundtvigs fordanskning af Salmydessos, en by ved Sortehavet.

om en, som bliver franarret sin mad.

bedrageriske; lumske.

forstandigt.

sammenligne øjeblikket med.

fordanskningen er et ordspil, som trækker på dels harpyernes dragelignende skikkelse, dels på det græske navn harpyiai (de bortførende) idet harpyerne snapper eller drager ting fra folk.

Grundtvigs fordanskning af Salmydessos, en by ved Sortehavet.

sammenligne øjeblikket med.

en smal passage.

fordanskningen er et ordspil, som trækker på dels harpyernes dragelignende skikkelse, dels på det græske navn harpyiai (de bortførende) idet harpyerne snapper eller drager ting fra folk.

åndelige broder, digterbroder.

åndrighed.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

det sted på himlen, hvor solen står midt på dagen.

fordanskningen er et ordspil, som trækker på dels harpyernes dragelignende skikkelse, dels på det græske navn harpyiai (de bortførende) idet harpyerne snapper eller drager ting fra folk.

bevæge sig livligt.

helte, krigere.

behøvedes.

åndrighed.

Grundtvigs fordanskning af Salmydessos, en by ved Sortehavet.

fordanskningen er et ordspil, som trækker på dels harpyernes dragelignende skikkelse, dels på det græske navn harpyiai (de bortførende) idet harpyerne snapper eller drager ting fra folk.

bryder jeg mig slet ikke om: er jeg helt ligeglad med.

jf. ordsproget 'har jeg skam af det, har jeg dog ingen skade af det', Mau 1879, nr. 8.780, og Grundtvig 1845, nr. 2.363.

jf. Mau 1879, nr. 5.992, og Grundtvig 1845, nr. 1.728.

sløve, uåndelige mennesker.

vakler; skifter.

falder i tråd: harmonerer, giver mening.

fjerdragt; klædningsstykke med fjer, som en person kan iføre sig og flyve ved hjælp af.

opførte sig.

benytte, bruge.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 9.181, og Grundtvig 1845, nr. 1.815.

åbenlyst, tydeligvis.

helte, krigere.

dvs. hellere.

helses, krigeres.

uvurderligt.

begrebssystemer, videnskabelige systemer.

at vælge og vrage mellem hensigter; at sortere hensigter.

åbenlyst, tydeligvis.

jf. Mau 1879, nr. 10.187.

åbenlyst, tydeligvis.

skinnende, funkende (oftest en falsk overflade på noget værdiløst).

gå sin gamle gang.

lat., billedligt.

latinkyndige.

at vælge og vrage mellem hensigter; at sortere hensigter.

spidsfindigheder, morsomheder.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

her formentlig i betydningen vor del af den europæiske kultur, eller vor del af verden.

på en neddæmpet måde; i al jævnhed.

spydigheder.

er jeg nu engang ligeglad med.

tankeløst talende; flabede.

dristigt talende.

virkeligt; solidt.

skomagertråd.

pudsige.

allerede.

dygtig, kyndig.

tog flugten.

åbenlyst, tydeligvis.

dvs. hellere.

dygtig, kyndig.

slå dem ihjel, halshugge dem.

spidsfindighederne.

oldisl., af alr (da. syl). Grundtvig personificerer her sylen, der i *Skjaldskabslæren* (fra *Den yngre Edda*) blot er et redskab.

(skomager)tråden.

heldigvis.

nok, formodentlig.

led overlast.

bekendtgørelser fra politiet.

spidsfindighed, kløgtigt indfald.

betegnelse for ordspil, der leger med den fonetiske lighed mellem ord, som i betydning er forskellige.

ikke.

stang, hvorpå henrettedes afhugne hoveder sattes.

jf. Mau 1879, nr. 4.203, og Grundtvig 1845, nr. 1.102.

spidsfindighedens, viddets.

dvs. hellere.

jf. ordsproget 'man ser nu gennem fingre, derfor gøres ej briller behov', Mau 1879, nr. 978, og Grundtvig 1845, nr. 286.

friskt.

åndfuldt, forstandigt.

allerede.

Københavns fælled (Fælledparken) var frem til 1893 øvelsesplads for militæret.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

opfylde mindstemålet.

hverken.

fastansat eller langtidsansat troppstyrke.

skriftligt; modsætning til hovedregning.

fastansat eller langtidsansat troppstyrke.

beordret til at holde sig samlet.

fagsproget.

søgte sin lige.

stående ved siden af hinanden (klar til angreb).

i knibe, ilde stedt.

bedre end.

Napoleons livgarde, som bestod af erfarne soldater, der havde deltaget i alle hans felttog.

fastansat eller langtidsansat troppstyrke.

fastansatte eller langtidsansatte troppstyrker.

går snarest krebsgang: trækker sig hurtigst tilbage.

fastansat eller langtidsansat troppstyrke.

tager sig ud af mest.

jf. Mau 1879, nr. 5.922, og Grundtvig 1845, nr. 1.693.

allerede.

sig.

i hvert fald.

helte, krigere.

blæseinstrument fra Bronzealderen.

helte- eller krigerlivet.

fastansat eller langtidsansat troppstyrke.

uden at prale med.

pudsige.

udfører, gør fyldest.

heltes, krigeres.

udformet det.

dvs. hellere.

heltes, krigeres.

åbenlyst, tydeligvis.

heltes, krigeres.

her: Valhal.

helte, krigere.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

guldtækket.

er berømmet og hædret.

helte- eller krigertro (dvs. asatro).

her: borg tækket med skjolde (ligesom Valhal).

helte, krigere.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 11.947, og Grundtvig 1845, nr. 2.987; feireste betyder det mest fagre, det skønneste.

de heroiske, krigeriske forfædres.

helte, krigere.

heltenes, krigernes.

farlig for krigeren, helten.

forfædrenes.

dvs. syntes.

helte- eller krigeråndens.

sikkert, afgjort.

her også nordisk fædrelandskærlighed.

fortryllelse, forhekselse.

betydning.

fr., æressag, æresfølelse.

øjnefaldende, men uden reel værdi.

renhedsprøven; egl. undersøgelsen af guldindholdet i en legering.

skinnende, funkende (oftest en falsk overflade over noget værdiløst).

krige, krigstogter.

forfædre.

skinne overfladisk.

helte, krigere.

redskaber brugt af helte og krigere.

helte- eller krigerliv.

bølger, der engang i fortiden tog værdsættelsen af asatro med sig og som nu bringer den op fra dybet igen.

allerede.

dvs. bliver var: bliver opmærksom.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 11.947, og Grundtvig 1845, nr. 2.987; feireste betyder det fagreste, det skønneste.

leve.

bemærkelsesværdigt.

helteskjalde; skjalde, der besynger helte.

bolig, opholdssted for kvinder.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

helte, krigere.

fordeling af helte og krigere.

forhandlingerne 1814-1815 om ordningen af Europa efter Napoleonskrigene.

helte, krigere.

helte- eller krigerdrift.

heltene, krigerne.

henvisning til Holbergs parodiske heltedigt *Peder Paars* (1719-1720).

åbenlyst, tydeligvis.

helte, krigere.

bolig, opholdssted for kvinder.

den nyere tid, dvs. efter middelalderen. Betegnelsen er dannet af Grundtvig.

helte, krigere.

blive klar, afklares.

folkevisen.

allerede.

ædle, fremragende personer.

åbenlyst, tydeligvis.

således.

umiddelbar prangende.

agtværdige, pålidelige mænds; danske mænds.

omgivet, lukket af havet (verslinjen er fra "Danevirkevisen" (1695), som Grundtvig gendigtede i 1816).

folkeviser.

helte, krigere.

den brave, hæderlige kvindes; den danske kvindes.

Herman Vilhelm Bissens marmorstatue af Athene, der står sammen med en statue af Apollon i indgangspartiet ved Københavns Universitet på Frue Plads.

universiteter.

forvrængede, hæslige billede.

ualmindelig god hukommelse.

lat., 'imod Minervas vilje' i betydningen uden inspiration, uden anlæg.

latinkyndige.

overraskede.

ualmindelig gode hukommelse.

universiteter.

universitet.

forvrængede, hæslige billede.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

under forudsætning af.

forsaget; forsværget.

havuhyrer.

var undervejs.

siddet.

uden omtanke; i blinde.

Her spilles på to talemåder: 'at sadle og ride Pegasus' (at forsøge sig med digtekunsten) og 'at ride til vands' (gøre til grin, gennemhegle).

ryttere, der kastes af hesten; dårlige ryttere.

forsaget; forsværget.

dårlig.

det forvrængede, hæslige billede.

de klassiske filologer.

hverken.

virkelig.

ganske sikkert.

lokker; venter.

helt blind.

urene, gråligt tonede.

studeret forgæves; af lat. oleum et operam perdidit 'jeg har spildt min olie og umage'.

vanskelige.

alvorligt, højtideligt ansigt.

tillige med.

de klassiske filologer.

gøre den klar, forståelig.

sig.

vid, åndrighed.

Athene havde uglen som symbol.

skulede.

kløgtige, åndrige.

glødende.

spidsfindigheden, viddet.

kløgt, vid.

kløgten, viddet.

kløgt, vid.

allerede.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kvindespidsfindigheder.

dronning af vid, kløgt.

kløgt, vid.

heldigvis.

kløgt, vid.

spidsfindigheder; kløgt, vid.

dvs. håndtere.

begrebssystem, videnskabeligt system.

kløgt, vid.

tydeligt, i høj grad.

kløgtigste, åndrigeste.

kundskab, indsigt.

jagt på kløgtighed og spidsfindighed.

kløgt, vid.

bedreviden.

kløgtigste, åndrigeste.

hentydning til Athenes fødsel fra Zeus' pande.

frugt af kundskaber.

viden, kundskab.

fruen af kløgtighed, åndrighed.

mand af viden, kundskab.

ser ud over, overskuer.

Athene havde uglen som symbol; natugle betegner også en flittig studerende.

den kommende gyldne tid.

verdenshistorisk.

åbenlyst, tydeligvis.

viden, kundskab.

togt.

åbenlyst, tydeligvis.

viser sig, dukker op.

løseligt, henkastet.

tilnavn.

det danske rigsvåben med de tre løver og ni hjerter.

heltes, krigeres.

grundlægge.

universitet.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

fint og højtlydende.

sent fødte.

helte- eller krigerslægt.

endnu.

universitet.

i stor stil, storstilet.

viden, kundskab.

helte, krigere.

viden, kundskab.

store skridt fremad.

viden, kundskab.

helte- eller krigerslægt.

universitet.

universitetet.

heltemodige position.

heltemodigt livsforløb.

store skridt fremad; helte- eller krigerskridt.

således.

her: den nordiske mytologi.

sidestilles, sammenlignes.

den brave, hæderlige kvindes; den danske kvindes.

helt, kriger.

den filosofiske, rationalistiske tidsalder, dvs. oplysningstiden og Grundtvigs samtid.

åbenlyst, tydeligvis.

frue af kløgtighed, åndrighed.

mand af viden, kundskab.

folkeviser.

bemærkelsesværdigt.

folkevise, henvisning til "Havfruens spådom", DgF nr. 42.

den danske konge.

gulv.

efterkomme hendes ønske.

gulv.

efterkommet dit ønske.

svært.

bemærket.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

havde gavn af.

efter.

her også: tåbelige; talentløse.

ikke.

kritikerne.

kritikere.

smålige og beregnende kritikere; nedsættende betegnelse for de talentløse og dårlige kunstdommere.

hæve sig over.

ringe, ubetydelige personer.

fumle med; forsøge os med (på utilstrækkelig vis).

jf. ordsproget 'når man tier, da fortaler man sig ikke', Mau 1879, nr. 10.142, og Grundtvig 1845, nr. 1.902.

allerede.

sigte, dørslog.

blinde som en ugle om dagen.

Afrodite fødtes ifølge Hesiods *Theogoni* af skummet (gr. *ἀφρός*), der rejste sig, da Kronos smed Uranos' afhuggede genitalier i havet.

udredes.

fumle med; forsøge sig med (på utilstrækkelig vis).

skinnende, funklende.

oldtidsforskere, der beskæftiger sig med mytologi.

skinnende, funklende.

falske; glatte.

følelsesløse.

kløgtig.

dvs. sortsmudsket; tilsmudset, beskidt.

allerede.

syerske; ugift kvinde, der lever af at sy for andre.

væverske, der væver mønstret lærredsstof.

åbenlyst, tydeligvis.

forunderlige.

digtere i den allerfjerneste fortid.

det mønstrede lærredsstof.

dygtig.

fumler, forsøger sig (på utilstrækkelig vis).

opfundet, udtænkt.

åbenlyst, tydeligvis.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

alle slags.

følelsesløse.

dvs.

kærligheds- eller elskovslysten.

ikke.

mangler.

fortrylles.

fortrylle.

følelsesløs.

fumlede med; forsøgte sig med (på utilstrækkelig vis).

ind imellem.

udforme, iværksætte.

brystkasserne.

dødelige sår.

spinderiet af guldtråde til vævearbejde.

matroser.

trak i land.

jf. Mau 1879, nr. 5.137, og Grundtvig 1845, nr. 1.504.

allerede.

stort skridt frem mod.

middelalderen.

kunsten at kunne lede en stat ordentligt.

bystatssamfundet.

kritikere eller bedømmere af staten.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.606, og Grundtvig 1845, nr. 1.630.

lige glade med.

stort skridt frem mod.

tabt; til spilde.

sværmeriske.

mens vi fortaber os til et stadie under dyrene.

nøjagtig overholdelse af regler.

samfundet.

afbilde.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.642, og Grundtvig 1845, nr. 841.

jf. ordsproget 'kærlighed overvinder alt', Mau 1879, nr. 4.644; mødende betyder udmattende.

sko de kinesiske piger fik på for med tvang at sikre dem små fødder.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

yderst, overmåde.

allerede.

den brave, hæderlige kvindes; den danske kvindes.

have magt over hjemmet eller herrerne.

skjulesteder.

rådhus.

gave, der gives til slægtninge, venner eller underordnede i anledning af nytåret.

vænnen (ældre form).

kvinde, der opvarter adelige personer.

jf. ordsproget 'guldnøglen lukker alle porte op', jf. Mau 1879, nr. 3.307, og Grundtvig 1845, nr. 1.016.

Kammerherretitlen signaleres ved en uniform med en gylden nøgle fastgjort uden på det ene frakkeskøde.

tvinge på plads med en skrue.

lærte mænd.

heltene, krigerne (i den nordiske oldtid og mytologi).

kollisioner, kampe.

den brave, hæderlige kvinde; den danske kvinde.

fejlfri.

her: de bildende kunster.

dvs. hellere.

har fumlet med; forsøgt mig med (på utilstrækkelig vis).

brat afbryde, stoppe halvvejs.

straks.

indprenter sig udseendet af; lægger mærke til.

opholdsstuen for kvinder.

alt andet end opsigtsvækkende.

Grundtvigs fordanskning af Breidablik; navnet (bredt blik) peger på et sted med vid udsigt eller et sted, som kan ses på lang afstand.

gåde.

dvs. pinte.

løsning, forklaring.

gåde.

dvs. flove.

grov, vandet morsomhed.

forunderlighed.

åbenlyst, tydeligvis.

bedrevidenheden.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

guldblomstrede.

betydning.

jf. ordsproget 'guldnøglen lukker alle porte op', Mau 1879, nr. 3.307, og Grundtvig 1845, nr. 1.016.

jf. ordsproget 'man skal ikke gå imellem bark og træ', Mau 1879, nr. 10.545, og Grundtvig 1845, nr. 2.358.

jf. Mau 1879, nr. 1.887, og Grundtvig 1845, nr. 1.357.

åbenlyst, tydeligvis.

den anden side af.

åbenlyst, tydeligvis.

forklare.

belyse, gøre forståeligt for.

dvs. søskende.

helte- eller krigerforfædre.

jf. ordsproget 'når himlen falder ned, falder fuglene med' Mau 1879, nr. 3.683, og Grundtvig 1845, nr. 1.894.

åbenlyst, tydeligt.

forfædrene.

henvisning til Napoleon 2.

åbenlyst, tydeligvis.

vakler.

folkevisen.

skinnet af den aftagende.

bedreviden.

kundskab.

helteskjalde; skjalde, der besynger helte og krigere.

her: Gjallerhornet.

helte- eller krigerhåb.

dvs. guldtækkede.

dvs. skjoldtækkede.

tydelig.

helte- eller krigerkraften.

oldtidens forfædre og -mødre.

heltemodigt livsforløb..

helte- eller krigerforfædres.

helt, kriger.

indskrænket.

generationer.

helte- eller krigerånds.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

forfædrenes.

dvs. syntes.

forfædres.

dvs. hebræer.

dvs. hebræeren.

helte- eller krigerliv.

helte- eller krigerånd.

helte- eller krigeræt.

togt.

helt sikkert, afgjort.

agtværdige, pålidelige mænd; danske mænd.

lidt for.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.923, og Grundtvig 1845, nr. 1.468.

godt nok.

ni muser.

dvs. gode venner.

bowlen.

opstrammer (egl. imperativdannelse til vække op); fordanskning af Odrærer (da. den, der bringer til ekstase).

klarøjet, årvågen.

(kirkegårds)graverens medhjælper.

klarøjet, årvågen.

virkelig.

ekko, genlyd.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.424, og Grundtvig 1845, nr. 1.818.

opregne; egl. se til at ens mandskab er fuldtalligt og reglementeret påklædt.

marchere.

talemåde om fremrykning af soldater under musik og vajende faner.

bannerførerne.

sorter, ordn dem blot.

tier altid, holder altid på hemmeligheder.

sorter, ordn dem.

eftersynet, optællingen.

dvs. hellere.

griber fat.

kinesertråde, kraftig tråd af hør.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

gribe fat.

et meget stort arbejde.

enormt arbejde; Herakles (lat. Herkules) udførte 12 tilsyneladende umulige opgaver for kong Eurystheus.

åbenlyst, tydeligvis.

togtet.

den thebanske strid, dvs. den thebanske sagnkreds, hvor indbyrdes strid i Theben spiller en stor rolle.

helts, krigers.

togtet.

skælveren; Grundtvigs fordanskning af Frixos. Det græske verbum φρίσσω betyder skælve; stritte.

dvs. misvækst.

dvs. Helios

Grundtvigs fordanskning af Aietes.

Grundtvigs fordanskning af Argo. Det græske navn Ἄργώ betyder 'den hurtige'.

bøgetræ, hvis raslen fra løvet blev udlagt som orakelsvar. Almindeligvis regner man de talende træer i Dodone for egetræer.

Argonauterne bar ifølge Apollonius Rhodius' *Argonautertogtet* skibet gennem den libyske ørken.

kolonier.

skibet (kenning, dvs. poetisk omskrivning).

rejsen.

strædet, det smalle sund.

koloniers.

i besiddelse.

ridderordenen Den Gyldne Vlies.

togtet.

trang til at berige sig.

togtet

togtet.

slaget om Theben mellem brødrene Polyneikes og Eteokles.

spiller mester: regerer uindskrænket; optræder som herre.

dvs. brat.

Grundtvigs fordanskning af Boiotien; det græske substantiv βούς betyder 'ko'.

passer jo godt til.

koloni.

fra den fønikiske by Tyros.

allerede.

fra den fønikiske by Tyros.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. bakkantisk; tøjlesløs, vild.

Grundtvigs fordanskning af Eteokles (da. sand, virkelig ære).

Grundtvigs fordanskning af Polyneikes (da. megen strid).

spil på topografien ved de to slag. Ved Thermopylæ var der tale om et slag ved et smalt bjergpas, og ved Salamis om et søslag i smalle stræder.

vellykket udført.

Grundtvigs fordanskning af Eteokles (da. sand, virkelig ære).

Grundtvigs fordanskning af Polyneikes (da. megen strid).

samfund.

bedreviden.

sent fødte, sidstfødte.

henvisning til Aias den Store og Aias den Lille.

togtet.

striden om Theben.

helte, krigere.

således.

skinnende, funklende (oftest en falsk overflade over noget værdiløst).

herliggjorte.

Helena bliver i nogle versioner af myten udklækket af et æg, da hendes far, Zeus, havde vist sig i svaneskikkelse ved hendes undfangelse.

allerede.

sådan.

allerede.

særegne, karakteristiske.

ganske sikkert.

særegne, karakteristiske.

forkyndere.

står endnu i fare.

afklares; herliggøres.

helte- eller krigerlivet.

dvs. søskendebørn.

holdt dem for nar.

følelseskolde.

tid.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.352, og Grundtvig 1845, nr. 1.022.

forfædrenes.

skinnende, funklende (oftest en falsk overflade over noget værdiløst).

stort fremskridt.

henvisning til osmannernes herredømme over Grækenland fra 1453 intil Den Græske Frihedskrig (1821-1832).

Den udvalgte græske konge, Otto 1. af Grækenland, var oprindeligt bayersk prins. Under et statskup i efteråret 1843 blev han tvunget til at afsige sin enevælde.

forfædres.

forfædrenes.

ærlighed; henvisning til den prøve Penelope udsætter Odysseus for ved hans hjemkomst. Odysseus har selv bygget deres ægteseng ind i et oliventræ, der stod på grunden, hvor paladset blev bygget. Derfor kender Odysseus som den eneste anden sengens udformning, og ved hans indgående beskrivelse af den genkender hun ham.

oliventræ.

dvs. hellere.

sigter, dørslog.

åbenlyst, tydeligt.

virkelig.

endda, selv.

endda.

rigtig, virkelig.

allerede.

trægt, monotont.

dvs. følte.

var han ligeglad med.

helte, krigere.

forklarelse; ophøjelse.

påmindelse.

helt sikkert.

udspiller sig, udfoldes.

Grundtvigs fordanskning af Gersemi.

på grund af kogleriet og øjenforblindelsen.

Odysseus' hjemkomst.

uden sidestykke.

her: længsler efter sin anden halvdel, sin partner.

så vidt omkring.

allerede.

dvs. staldbrødre; rejsekammerater.

her: den skønne kvinde.

voldsomme, utæmmelige.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

her: den skønne kvindes.

dvs. talte.

sejle på (poetisk).

dvs. flåde; tømmerflåde.

kappestrid.

dvs. flåden; tømmerflåden.

havnymfen.

Grundtvigs fordanskning af faiakere. Etymologien for det græske Φαίαξ er uklar.

kurs.

tiggerdragt.

afslørede sig.

tigger

dvs. håndværk; profession.

stor, bred.

tigger

amatør.

håndværksmesteren, der er medlem af et lav.

mægtige arme.

lange, opløbne.

opblæste.

svage, kraftløse.

jf. ordsproget 'selvbuden gæst skal sidde på dørtærsklen', Mau 1879, nr. 3.052, og Grundtvig 1845, nr. 2.296.

led.

mægtige bue.

sikkert.

økehovedets skaftehul.

den mægtige bue.

jf. Mau 1879, nr. 2.137, og Grundtvig 1845, nr. 615.

økehovedernes skaftehuller.

helte- eller krigerhænder.

den brave, hæderlige kvindes; den danske kvindes.

foran.

til og med denne dag.

i enkeltvis og usammenhængende træk.

heldigvis.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

tiggerdragten.

allerede.

helte- eller krigerstyrke.

ordinære danske pigenavne, ofte anvendt i nedsættende betydning.

Grundtvigs fordanskning af Gersemi.

allerede.

den brave, hæderlige kvinde; den danske kvinde.

Parthenon, Athenes tempel på Akropolis i Athen. Parthenos (da. jomfru) er en epitete, der bl.a. knyttes til Athene.

helligede, tilegnede.

afklaret, oplyst; forvandlet.

vend (imperativ pluralis).

nedgravede.

helte- eller krigerånd.

opløft (imperativ pluralis).

se (imperativ pluralis).

dvs. pintes.

se (imperativ pluralis).

lær (imperativ pluralis).

rimeligvis.

åbne.

allerede ganske ofte.

vedr. anglerne.

allerede.

togtet.

universitet.

Grundtvigs fordanskning af Vodanider ('efterkommere af Odin'); Woden var oprindelig det angelsaksiske navn for Odin. I forbindelse med kristningen af angelsakserne blev Woden gjort til en sagnkonge.

bemærkelsesværdige.

blæserens; blæseinstrument fra bronzealderen.

våbenbraget.

helte- eller krigertrop.

mægtig konge, overkonge.

vanskeligere.

helte- eller krigerkræfterne.

helte- eller krigerlivet.

helte, krigere.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

jernscepter, dvs. et særligt strengt styre.

lede efter, eftersøge.

opsigtsvækkende.

store fremskridt.

opsigtsvækkende.

sagadigtere.

universitet.

opholdsrummene for tyendet.

opholdsrummene for den adelige familie.

lovprisende (helte)digte med omkvæd.

oldnordiske digte uden omkvæd.

helte- eller krigerlivet.

sjællænderen.

tiden under Valdemar den Store, Knud 6. og Valdemar Sejr, 1157-1241.

dvs. *Den ældre Edda* og *Den yngre Edda*.

allerede.

Danmark og Norge.

lys med blålig flamme, der antages at brænde over underjordiske væsener og nedgravede skatte.

den skønne kvindes, Kalypsos.

helte-, krigeråndens.

dvs. flåde; tømmerflåde.

hende der skjuler. Grundtvigs fordanskning af Kalypso.

arnestedet. Grundtvigs fordanskning af Scheria.

dvs. sjællandsk.

erfarne matroser; sømænd.

jf. faiakerne.

dvs. sjællandske.

helte- eller krigerånd.

retmæssigt nedarvede trone.

værnede.

helte- eller krigerliv.

endda, endog.

allerede.

som endnu ikke er kommet.

dvs. talte.

generationer.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs, kusker; undertvinger.

bedreviden.

mægtige bue.

muligvis: den indre verden, følelsernes verden.

blomsterhave.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.295, og Grundtvig 1845, nr. 1.010.

om en unyttig, overflødig sorg; jf. Mau 1879, nr. 9.283, og Grundtvig 1845, nr. 999; gråværks-Skind betyder pelskåbe.

bliver først klart.

folkeviser. Der findes ingen folkeviser, hvor Freja optræder, men der bliver grædt mange tårer over ulykkelig kærlighed i mange af folkeviserne.

jf. Mau 1879, nr. 11.104, og Grundtvig 1845, nr. 1.280; vandet finder tilbage til sit udspring.

henvisning til det guld Rolf Krake kastede fra sig på Fyrisvold i Sverige for at undslippe sine svenske forfølgere, der var gerrige nok til at stoppe op.

nutiden; vor egen tid.

forfædre.

tiden under Frode Fredegod, hvor Danmark blomstrede, og der ifølge sagnet var usædvanligt fredeligt.

ødelagde.

angelsaksiske.

for vind og bølgers tilfældighed.

agtværdige, pålidelige mænd; danske mænd.

efterfølgere.

for vind og bølgers tilfældighed.

sige; ønske.

tryllesang.

helte, krigere.

ind til kysten.

fuldstændigt, fra ende til anden.

guld (kenning, dvs. poetisk omskrivning).

hovedvejen.

fabeldyr i skikkelse af en ko, der lever i havet sammen med havfolket.

agtværdige, pålidelige mænd; danske mænd.

heltekvad.

person, der udvinder salt ved at indkoge saltvand. Hjarne havde forklædt sig som saltsyder i et forsøg på at komme Fridlev til Livs.

den brave, hæderlige kvindes; den danske kvindes.

allerede.

togt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

henvisning til bombardementet af København i 1807.

folkelige, snusfornuftige tillæg.

fast.

fabeldyr i skikkelse af en ko, der lever i havet sammen med havfolket.

person, der udvinder salt ved at indkoge saltvand.

angelsaksisk.

heltekvad.

skarpe vid. Salt er et symbol på vid, mens adjektivet attisk er afledt af Attika, hvor Athen med al sin åndrigheid lå.

forstandigt.

digter, skjald.

person, der udvinder salt ved at indkoge saltvand.

angelsaksiske.

krønikeforfattere; historikere.

anglernes.

gravens rand.

med sikkerhed.

åbenlyst, tydeligt.

heltene, krigerne.

sammen med 14 mænd.

agtværdige, pålidelige mænd; danske mænd.

heltemodige.

sent fødte, sidstfødte.

den æra, der er ved at slutte.

træde frem.

åbenlyst, tydeligvis.

buket friske blomster.

alle slags.

åbenlyst, tydeligvis.

nye gyldne tid.

flade.

bedrevidens.

spidsfindige.

bedrevidenheden.

frugtbare.

resterne af den tabte guldalder.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

virkelige (fattigvæsen).

stort skridt frem.

den nye gyldne tid.

tydeligt, synligt.

forunderlige.

gør mig lystig over.

angelsaksisk.

allerede.

mærkbart, tydeligt.

mærkelige, unaturlige.

dvs. sjællandsk.

allerede.

sjællænderen.

dvs. som gode venner.

bemærkelsesværdigt.

latinkyndiges.

læreres.

forkortelser.

drive gæk med.

hentydning til Grundtvigs oversættelser af de tre værker.

tilhængere af det 18. århundredes franske oplysningsskribenter.

den mægtige bue.

allerede.

henvisning til Henrik Hertz' *Svend Dyrings Huus* og folkevisen ved samme navn DgF nr. 89B.

de latinkyndige.

universitet.

hvad der hører til den katolske kirke, den katolske tro (nedsættende).

forfædrenes.

allerede.

agtværdige, pålidelige mænd; danske mænd.

allerede.

agtværdige, pålidelige mænd; danske mænd.

digteren, skjalden, her: Hjarne.

folkeviserne.

folkevisen.

den brave, hæderlige kvinde; den danske kvinde.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

folkevisen; her *Agnete og Havmanden*, DgF nr. 38.

svalegangen på den øverste etage i borgen.

den brave, hæderlige kvindes; den danske kvindes.

dvs. stedmoderbånd.

helte- eller krigerånd.

vedr. goterne.

begrebssystemer, videnskabelige systemer.

himmelstrøg.

den brave, hæderlige kvindes; den danske kvindes.

ikke.

sig.

dvs. hellere.

gøre kort proces.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 986, og Grundtvig 1845, nr. 283.

det vil sige.

som vedrører goterne.

helte- eller krigerslægter.

ledte efter.

folkeviser.

således.

folkeviser

som vedrører goterne.

opfostret.

fuld af hjælp; Grundtvigs fordanskning af navnet Hjalprek.

i vor kongerække.

hyppigt optrædende navne i den danske kongerække.

den brave, hæderlige kvindes; den danske kvindes.

henvisning til det danske rigsvåben med de tre løver og ni hjerter.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.922, og Grundtvig 1845, nr. 1.693.

helte- eller krigerforfædre.

rejse ud og ernære sig ved heltegerninger; gotisk er her i betydningen gøtisk. Grundtvig mente at de store helte Sigurd Fafnersbane, Starkad og Bjovulf alle tre har rødder i Götaland i det sydlige Sverige.

menneskeforstand.

helte- eller krigergerningen.

skader.

som vedrører goterne.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dygtige håndværkere.

her: gøtiske. Gøterne var et folkeslag, som beboede dele af det sydlige Sverige (Götaland).

helte- eller krigersværd.

drev gæk.

dvs. pinte.

skindet.

odderskindet.

kastede.

årsag til døden.

dvs. hellere.

slog Fafner ihjel.

trolddomsvis, troldagtig.

blev halshugget; blev slået ihjel.

helte, krigere.

konge af hunnerne.

fordelt.

hypnotisk, bevidstløs.

folkeviser.

glasbjerget; almindeligt motiv i folkeeventyr som udtryk for en uoverkommelig hindring.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.804, og Grundtvig 1845, nr. 1.674; glar betyder glas.

opholdsstue for kvinder.

her: den pinefulde ild.

undtagen.

forsværgelse.

magi; runerne mentes at have magiske kræfter.

blomstrende, blomsterfyldte.

sørgede en gammel heks for.

her henvises formentlig til forbindelsen mellem den romerske gudinde Flora og prostitution. Under Floralia, de årlige festligheder holdt til hendes ære, dansede prostituerede erotiske danse for publikum.

stærk, kraftfuld magi; runerne mentes at have magiske kræfter.

straks.

venskabspagt, der forpligtede fostbrødrene over for hinanden.

den flakkende ild.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.927, og Grundtvig 1845, nr. 898.

helt, kriger.

strid om forrang.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. brat.

skændes, slås om.

fra *Den ældre Edda*.

den brave, hæderlige kvinde; den danske kvinde.

overfladiske glans.

begravede (ældre form)

aftvinge.

tryllebant.

som vedrører goterne.

det udførlige, omfangsrige.

strid om forrang.

den flækkede ørn, dvs. dobbeltørnen, en heraldisk figur i blandt andet den tysk-romerske kejsers våben.

store flid.

fortabt.

tildeles straf.

dvs. kærrens; vognens

dvs. syntes

sagadigtere, sagaskrivere.

som vedrører goterne.

helte- eller krigerstyrke.

afspejler.

allerede.

åbenlyst, tydeligvis.

som vedrører goterne.

den gotiske konge.

bemærkelsesværdigt.

som vedrører goterne.

goternes helt.

goternes helte- eller krigertrop.

udrejse.

som vedrører goterne.

helte- eller krigerliv.

håndværkeren, mesteren.

forfald.

er blevet træt af.

jf. ordsproget 'syn går for sagn', Mau 1879, nr. 9.911, og Grundtvig 1845, nr. 2.630.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

åbenlyst, tydeligvis.

som vedrører goterne.

med magt, vold.

digtekunsten.

dvs. ravjyske.

dvs. var løgn latin, så kunne jeg prædike; jf. Mau 1879, nr. 6.119, og Grundtvig 1845, nr. 1.576.

digte, rime.

nuvel.

jf. ordsproget 'tal ikke som den blinde om farverne', Grundtvig 1845, nr. 246.

allerede.

forbilleder, modeller.

rigtig stort.

gamle og grimme umedgørlige kvinder.

på alle måder.

digtekunst.

forfædre.

danske mænd.

uenige.

dvs. vælten.

henvisning til lo, som, forvandlet til en ko, løb vildt omkring.

bemærkelsesværdige.

helte, krigere.

helte- eller krigerliv.

digtekunstens.

jf. ordsproget 'en tosse kan spørge om mere end syv vise kan svare på', Mau 1879, nr. 9.528, og Grundtvig 1845, nr. 2.542.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.810, og Grundtvig 1845, nr. 1.450.

kar.

opstrammer (egl. imperativdannelse til vække op); fordanskning af Odrærer (da. den, der bringer til ekstase).

over evne, mere end de kunne klare.

dvs. kæntrede.

tydelig, synlig.

dvs. gode venner.

det første destillat (den fineste aftapning).

den sidste aftapning.

noget, enhver har lov at tage af.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

lirekassemænd.

bemærkelsesværdig.

tilvirkede; fremstillede.

digtekunstens.

runeskriftens; egl. det at indhugge eller skære runer på sten og i træ.

åbenlyst, tydeligvis.

digtekunstens.

voksen og honningen fra bikuber.

åbenlyst, tydeligvis.

veje mere end, overgå.

den kunstneriske poesis; poesi, digtet med bevidst kunstneriske ambitioner.

folkepoesien; poesi, digtet uden bevidst æstetisk stræben.

allerede.

det ædle højsindede menneske.

jordisk.

tydelig, synlig.

i fare.

videnskabens, kundskabens.

jf. ordsproget 'ingen svarer så høj en husleje som bien'; Mau 1879, nr. 790, og Grundtvig 1845, nr. 1.186.

forunderligt; dygtigt.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.091, og Grundtvig 1875, nr. 1.289.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.922, og Grundtvig 1845, nr. 1.693.

jf. ordsprogene 'Æblet falder ikke langt fra stammen'; Grundtvig 1845, nr. 1.565, og 'man triller ej æblet så langt, at det smager ej af roden', jf. Mau 1879, nr. 9.127, og Grundtvig 1845, nr. 2.739; jo betyder ikke.

opmuntrende, trøsterige.

kan få klarhed, komme på det rene.

bringe sig til at tale, få tungen på gled.

første nymåne efter nytåret.

til den store rådslagning; ved rådslagningspladsen.

at gøre min anskuelse klar.

digtekunstens.

gøre sig klart.

svagt dagslys lige før solens opgang og lige efter dens nedgang.

helteskjald; skjald, der besynger helte.

forsikringer, bevis for fred.

voksen og honningen fra bikuber.

kundskab, videnskab.

Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab borede i årene 1831-1848 efter vand på Nyholm i håbet om at kunne forsyne københavnere med frisk drikkevand. En artesisk brønd er en brønd uden pumpe, hvor vandet er under så stort tryk fra den overliggende jord, at det presses naturligt op.

slange; orm.

fjerdragt i ørneskikkelse, som giver bæreren flyveegenskaber.

allerede.

digtekunst.

sommerdug; almindeligvis stavet Mimmer-Dug.

i skjul.

digtekunstens.

pant, der gives i panthaverens hånd.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.604, og Grundtvig 1845, nr. 785.

forfædrene.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 693, og Grundtvig 1845, nr. 205.

opgiver jeg dog ikke mit standpunkt.

digtekunsten.

fuldt ud, til bunds.

bor.

bedrager.

hebræisk, græsk og latin.

trælfødte, ufrie.

bedragerisk.

driver gæk.

noget, enhver har lov at tage af.

bestemte han ikke over.

svor.

på engelsk manér (ved personlig virksomhed).

bor.

på skrømt.

udbedre det, råde bod på det.

slange- eller ormeskikkelse.

boret.

fjerdragt i ørneskikkelse, som giver bæreren flyveegenskaber.

kundskab.

hebræisk, græsk og latin.

boret.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

digtekunst.

mere pålidelig.

allerede.

fjerdragt i ørneskikkelse, som giver bæreren flyveegenskaber.

åndløshed.

forfædrene.

lovsang.

røgelsesskyer.

dvs. syntes.

åbenlyst, tydeligvis.

allerede.

latin.

guldblomstrede.

lovsang.

hebræisk, græsk og latin.

ikke.

helte- eller krigertiden.

folkevisen.

åbenlyst, tydeligvis.

forvandlet til en højere form; herliggjort.

lærebøgerne i astronomi.

lærebøger i astronomi.

udmærket.

hverken.

engelsk sentens, 'charity begins at home'.

dvs. univers.

på den vestlige del af himlen.

planeten Mars.

planeten Venus

to af stjernerne i stjernebilledet tvillingerne.

planeten Venus i den tid, hvor den er synlig på den vestlige del af himmelen om aftenen.

her: lysende himmelkonstellation.

Danmark (poetisk).

dvs. bersærken.

våbnene.

guldbroderet klædningsstykke (placeret over håret i nakken), der hørte til bøndernes festtøj.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

heldigvis.

kommet pludseligt.

folkevisen.

er (ældre form, 2. person singularis).

i sandhed.

må høre (optativ).

må hjælpe (optativ).

allerede.

gå (ældre form).

lanser.

red i kamp mod ham.

udmattede.

rimer; passer ind.

ny gylden æra.

her henvises formentlig til Morgan le Fay, som Holger Danske ifølge nogle fortællinger skulle have været hos i 200 år.

åbenlyst, tydeligvis.

således.

åbenlyst, tydeligvis.

den brave, hæderlige kvindes; den danske kvindes.

helt, kriger.

gnavne; kede af det.

intet var at stille op med dem; udkomme betyder også udgivelse.

alt muligt.

dvs. rødmosset.

agtværdig, pålidelig mand; dansk mand.

åndløshed.

Grundtvigs tilnavn til B.S. Ingemann

nærsynet.

åbenlyst, tydeligvis.

dvs. hellere.

ikke.

dvs. hellere.

nidkært kontrollerende; indviklede.

skriveri (spøgefuldt).

her: tvangsheredømme baseret på skriftlighed; egl. hvad der hører til den katolske kirke, den katolske tro (nedsættende).

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

i høj grad.

sprogpedanterne.

bandlyser.

den mægtige bue.

anvendelsen af runer; den magiske anvendelse af runer.

forfædre.

katolikkerne.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.526, og Grundtvig 1845, nr. 1.614.

skrivelser fra paven.

vinde sig ry og anerkendelse; egl. gøre sig værdig til at blive slået til ridder og få ridderens gyldne sporer.

forfædre.

åbenlyst, tydeligvis.

bevidst, forsætligt.

forfædrenes.

nedskrift.

forfatter (spøgefuldt).

stenograf.

guld; (kenning, dvs. poetisk omskrivning).

agtværdige, pålidelige mænds; danske mænds.

forfædre.

ikke.

den brave, hæderlige kvinde; den danske kvinde.

agtværdige, pålidelige mænd; danske mænd.

åbenlyst, tydeligvis.

helte- eller krigerfærd.

lystig tale.

ganske utilsløret.

skoledrenge; skoleelver.

meget dyr.

fødsel.

endnu.

også.

blå, klar himmel.

dvs. Danmarks.

pryd, pynt.

endnu.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

brave, hæderlige kvinde; danske kvinde.

særligt.

afbilder, gengiver.

stolt; stejl.

ren, kridhvid.

festlig, pragtfuld procession.

også.

ved siden af.

endnu.

henvisning til klintekongen.

blev forvandlet til sten.

således.

med sikkerhed.

tungemål, sprog.

endnu.

den brave, hæderlige kvinde; den danske kvinde.

Anvendt litteratur

- Bugge, K. E. (2007) "Det Chinesiske Examens-Væsen" i *Grundtvig-Studier*, s. 91-97. København
- DgF, se Grundtvig, Svend (1853-1976)
- Grundtvig, N.F.S. (1832) *Nordens Mythologi eller Sindbilled-Sprog historisk-poetisk udviklet og oplyst*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København
- Grundtvig, N.F.S. (1875) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*, 2. udg. København
- Grundtvig, N.F.S. & B.S. Ingemann (1882) *Grundtvig og Ingemann. Brevvexling 1821-1859*, udg. Svend Grundtvig. København
- Grundtvig, Svend (1853-1976) *Danmarks gamle Folkeviser*, bind 1-12. København
- Hertz, Henrik (1837) *Svend Dyrings Huus. Romantisk Tragedie i 4 Acter*. København
- Holberg, Ludvig (1719-1720) *En Sandfærdig Ny Wiise om Peder Paars*. København
- Kierkegaard, Søren Aabye (1843) *Enten - Eller*. København
- Kierkegaard, Søren Aabye (1843) *Frygt og Bæven*. København
- Kirchweger, Anton Josef (1723) *Aurea Catena Homeri. Oder: Eine Beschreibung Von dem Ursprung Der Natur und natürlichen Dingen*. Frankfurt & Leipzig
- Kok, Laurids Olufsen (1695) "Danevirkevisen" i *Et Hundrede Udvalde Danske Viser, Om Allehaande merkelige Krigs-Bedrivt og anden selsom Eventyr, Som sig her udi Riget Ved Gamle Kemper, Navnkundige Konger, og ellers fornemme Personer begivet haver, af Arilds Tid til denne nærværende Dag. Forøgede med det Andet Hundrede Viser Om Danske Konger, Kæmper og Andre, Samt hosfødte Antegnelser, Til Lyst og Lærdom*. København
- Mau, Edvard (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat*, bind 1-2. København
- Spenser, Edmund (1590-1596) *The Faerie Qveene. Disposed into twelue bookes, Fashioning XII. Morall vertues*, bind 1-6. London
- Tode, Johan Clemens (1792) "[Oldtidens berømmelse]" i *Samling af Klub-Sange. Til almindelig Brug for Selskaber*, 2. forøgede opl., s. 143-148. København